

5 FASEN VAN LEERMIDDELENBELEID

OVER EEN PROCESAANPAK, SAMEN DENKEN EN DE TIJD NEMEN OM TE ONDERZOEKEN

WAT IS LEERMIDDELENBELEID EIGENLIJK?

Leermiddelenbeleid is dat wat je als school wil dat leermiddelen zijn en doen en hoe je eraan komt en wat voor tijd en geld dat kost. Soms wordt het woord beleid ook gebruikt voor nieuwe dingen doen: we gaan "beleid" maken. Het gaat hier om het geheel van bestaande en nieuwe ambities.

Beleid is vaak verbonden met papieren plannen. De fase die aan het schrijven vooraf gaat is echter van groter belang. Centraal daarin staan feiten verzamelen, bedenken en praten. Het resultaat is weten wat het plan van aanpak is voor leermiddelen, weten wat het programma van eisen is voor uw school en hoe de samenhang is met het personeelsbeleid, het ict-beleid en de financiën.

FASE 1 WAT WILLEN WE EN WAAROM?

Besprek met elkaar de redenen en motieven. Welke problemen willen we oplossen, welke verbeteringen beogen we en wat is de urgentie? Het doel van deze fase is om globaal de doelstellingen, de redenen en de gevolgen daarvan vast te stellen en te verkennen wat de randvoorwaarden van uw school zijn.

De basisredenering verloopt meestal zo:

We willen **X** omdat **Y** door acties **A-B** met de middelen **Z**

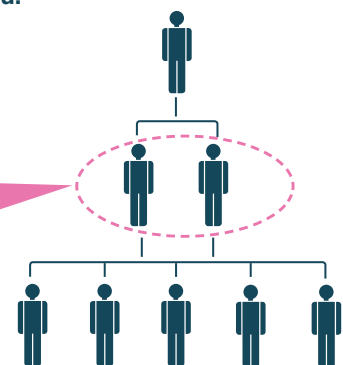
Voorbeeld op schoolniveau:

Wij willen meer maatwerk in leermiddelen omdat volgens onze visie daardoor de kwaliteit van ons onderwijs verbetert. Dat doen we door onze docenten te scholen in het vinden en gebruiken van gedifferentieerd materiaal met het bestaande scholingsbudget.

Voorbeeld op sectieniveau:

Wij willen meer maatwerk in leermateriaal omdat onze leerlingen dan beter leren. Dat gaan we doen door meer keuzeopdrachten aan te bieden met gelijkblijvende inzet van docenten en financiering.

Meer dan ad hoc acties

De kunst is om niet te beginnen bij ad hoc acties, niet te blijven steken bij het gebrek aan geld of tijd en vooral de samenhang te bewaken met de onderwijsdoelstellingen.

Begin daarom eerst met de vraag: waarom en kijk vervolgens waar je staat en heen wilt.

Besprek de vragen en maren. Herformuleer of schrap de wensen zo nodig.

Bijvoorbeeld:

WE WILLEN...X

VRAGEN EN MAREN

dat er uitdagender lessen gegeven worden

Zegt onze onderwijsvisie eigenlijk wel iets over leermiddelen?

doorlopende leerlijnen per vak/leergebied

We werken in kernteams per leerjaar, hoe organiseer je dat dan?

aansluiten bij wensen van docenten en uitgaan van eigenaarschap van docenten wat betreft leermiddelen(keuze)

Hoe hard hechten onze docenten aan hun leermiddel en mag dat (wat levert het op)?
Zijn verschillen in Im-beleid tussen verschillende afdelingen (onderbouw/bovenbouw, hv of vmbo) op school wenselijk, nodig of eigenlijk onzin?
Wie bepaalt de Im-keuze: vaksecties of mt? Hoe voorkomen we machtsrijd of branden we daar de vingers niet aan? (Als je een meer centraal leermiddelenbeleid wilt formuleren, kunnen vaksecties die vanouds redelijk autonoom over inhoud (en prijs) van leermiddelen mochten beslissen in opstand komen. Is dat te voorkomen?)

specifiek leermateriaal voor ons bijv. het cultuur- en moderne mediatraject

Weten we hoe het curriculum vertaald is in eisen voor leermateriaal?

meer digitaal materiaal inzetten

Wat bedoelen we met digitaal materiaal?
Wordt het goedkoper als we meer ict inzetten, is dat het doel? Kunnen we bijv. met nu vrij beschikbare digitale materialen een deel van het programma vullen? (Hoe organiseer je dat dan?)

docenten voor talentlessen zelf materiaal laten ontwikkelen

Kunnen docenten ontwikkelen, zelf schrijven?
Hoeveel kost dat? Hoe overdraagbaar wordt dat?

de prijs van het boekenpakket omlaag

Voor wie moet geld een rol spelen? Moet een toa ook kostenbewust denken of alleen de beta-coördinator?
Kan het veel goedkoper als we docenten deels hun eigen materiaal laten maken?

volgend jaar het roer omgooien wat betreft selectie en aanschaf van leermiddelen

In welk tempo kun je ander Im-beleid invoeren?
Moeten we niet gewoon beginnen met in kaart brengen wat we doen of is dat (onbewust) uitstelgedrag?

.....

.....

Controleer de wensen globaal op motief en realisme

Ga na of de doelstellingen (de X-en) voldoende realistisch zijn. Gebruik als kritische vragen:

- Waarom zou je X doen? Waar leidt het toe? (onderwijskundige visie)
- Welke mensen en middelen zijn nodig voor X?
- Wat kost X en welke effecten heeft dat op de totale begroting?
- Welke concrete acties veronderstelt X het komend jaar en zijn die haalbaar (qua bemensing etc.)?
- Herformuleer of schrap de ambities zonodig.

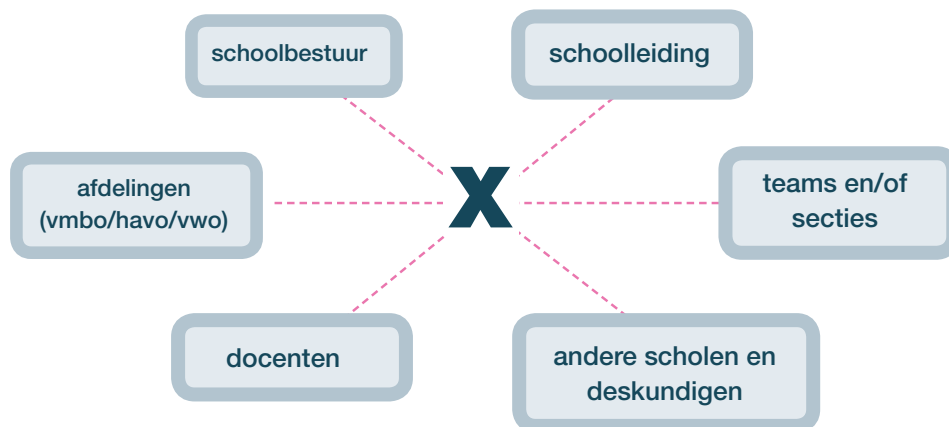
FASE 2 KIJK, WAT ZIJN DE FEITEN INTERN EN EXTERN?

Als helder is wat de doelstellingen van het beleid zouden kunnen zijn, verzamel dan zoveel mogelijk feiten, meningen en voorbeelden binnen de school en buiten de school.

Ga na: wie zijn er allemaal betrokken en wat is hun visie?

Organiseer uitwisseling om daar antwoord op te kunnen geven. Zet bijvoorbeeld een tevredenheidsonderzoek op onder docenten én leerlingen over leermateriaal dat ze gebruiken.

Vraag de mening (over X, de voornemens) van partijen die per definitie een ander perspectief hebben op school en leermiddelen:

Ga na: welke taal spreken we?

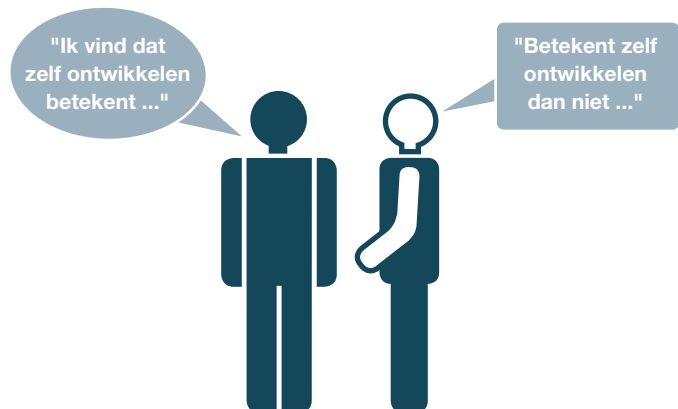
Maak een schooleigen woordenboek van relevante termen:

Zelf ontwikkelen betekent

Arrangeren

Digitaal materiaal

Maatwerk en **flexibiliteit** betekent

Karakteriseer de sfeer, de besluitvormingstructuur en stel de randvoorwaarden vast

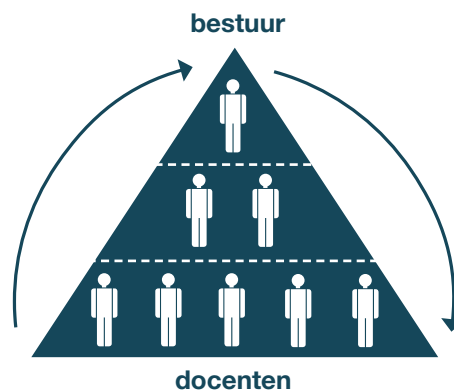
- ▶ Maak een typering van de school met kenmerken die relevant zijn voor het realiseren van het beleid. Denk aan **ontwikkelingsfase**, **cultuur**, meetbare **kwaliteit**, **financiën**, **levensbeschouwing**, **zelfvertrouwen**, **stabiliteit**, **concurrentievoordeel**.
- ▶ Hoe is de **besluitvorming** van de organisatie geregeld, wie heeft welke bevoegdheid en verantwoordelijkheid?
- ▶ Hoe zit het met **mensen en middelen**? Denk aan teamvorming, leeftijdsopbouw, ziekteverzuim, ontwikkelervaring.

- ▶ Hoe zit het met **kosten en begroting**? Hoeveel tijd hebben docenten voor eventuele andere taken, Is het huidige boekenpakket boven/onder vergoeding, welk bedrag staat er voor ict, voor aanvullend materiaal, voor scholing en innovatie, voor kwaliteitsverbetering, is er een budget per sectie, hoe groot is de financiële ruimte?
- ▶ Hoe groot is het **ict-budget** en hoe is het verdeeld? (Elo, aantal leerlingen per computer, lumpsumvergoeding voor ict). Welk **leermateriaal** is beschikbaar? Hoeveel docenten willen **scholing**?

Vermijd begrippen als 'weinig' en 'veel'. Gebruik in plaats daarvan percentages of getallen. Maak desnoods een schatting. Wellicht leidt deze fase opnieuw tot herformulering van uw wensen.

Welke procesaanpak kiest u: top-down, bottom-up of een mix?

Raadpleegt u eerst de docenten of werkt u alvast de hoofdlijnen uit?

FASE 3 ZIE: SELECTIE VAN DE FEITEN

Selecteer de feiten die belangrijk zijn voor het oplossen van de problemen. Schrap de irrelevante informatie. Stel vast welke feiten u mist.

Weet wat het aanbod is van leermateriaal van leermiddelontwikkelaars en organisaties en van andere scholen en docenten.

En zoek dat verder uit.

FASE 4 VERZIN: WAT KUNNEN OPLOSSINGEN ZIJN ?

Wat zou allemaal kunnen? Denk en fantasieer over mogelijke oplossingen met de gegevens uit de eerdere fasen.

FASE 5 DOE: PROJECTEN EN UITVOERING

Welke projecten geven uitvoering aan de doelstellingen? → Leiden deze projecten tot een plan van aanpak (programma van eisen) voor het gewenste leermateriaal? → En vervolgens tot beschikbaarheid daarvan? → Welke projecten zijn er op schoolniveau en welke zijn er op team of sectieniveau?